

Asztalos Péter Hugó

A magyar járványkezelés továbbra is átlagon felüli

Az európai uniós tagországok koronavírus-járványra adott válaszainak összehasonlítása érdekében az MNB bevezette a Járványkezelési Versenyképességi Mutatót, ami komplex képet mutat a pandémia egészségügyi, gazdasági és költségvetési hatásairól. A beavatkozások között átváltás van, így e területek együttes veszteségeinek minimalizálása kihívás elé állítja valamennyi országot. A 2021 januári eredmények alapján a régiós országok közül továbbra is Magyarország teljesít a legjobban, míg az uniós országok rangsorában a 9. helyen áll. A hazai eredményekben jelentős szerepet játszik a munkaerőpiaci és a hitelezési folyamatok kedvező alakulása, ugyanakkor az egészségügyi mutatók elmúlt hónapokban tapasztalt romlása indokolja a bevezetett korlátozó intézkedéseket.

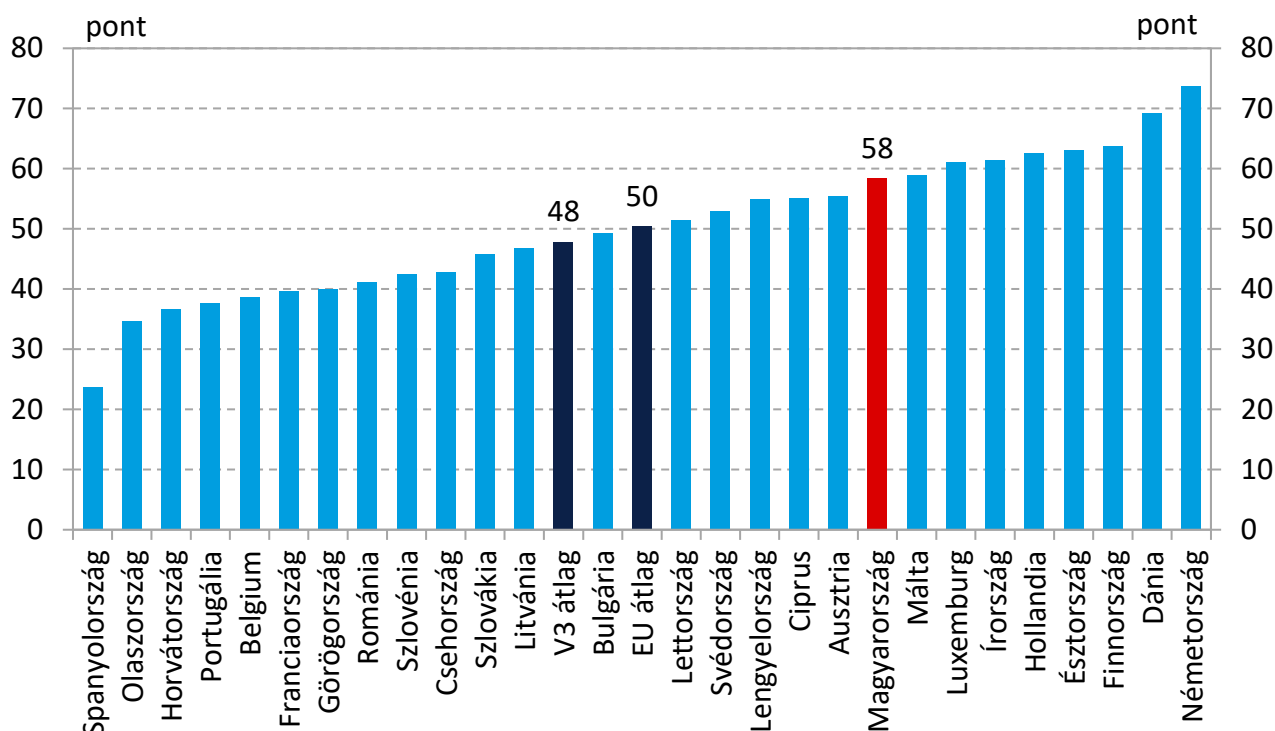
A több mint egy éve megjelent koronavírus-járvány korábban nem tapasztalt, komplex kihívások elé állította a világ országait. A kormányok igyekeztek megtalálni az arany középutat a lakosaik egészségét és életét védő korlátozó intézkedések, illetve a megélhetésüket biztosító gazdaság működésének fenntartása között. A lehetséges beavatkozások között átváltások állnak fent, így a túl szigorú, illetve a nem elég szigorú intézkedések egyaránt súlyos következményekkel járhatnak. Az érintett kulcsterületek együttes veszteségeinek minimalizálását megnehezítette a betegség ismeretlen volta és a rendelkezésre álló információk korlátossága.

Az országok számos területre kiterjedő, különböző stratégiákkal válaszoltak a járvány okozta kihívásra, amelyek eredményességének összehasonlítása átfogó megközelítést kíván. Egy önmagában vizsgált egészségügyi vagy gazdasági mutató megmutatja, hogy az adott részterületen miként teljesített a vizsgált ország, azt azonban nem árulja el, hogy ezzel szoros összefüggésben más fontos területen milyen árat fizetett ezért az eredményért. Az országok valós, rendszerszintű teljesítményének megítéléséhez ezért olyan értékelési rendszerre van szükség, amely képes egységes keretben kezelni a járványkezelés eredményességét és az ezek eléréséért hozott áldozatokat. Egy ilyen rendszernek ki kell terjednie a járvánnyal kapcsolatos legfőbb egészségügyi mutatókra, a gazdasági növekedésre, a munkaerőpiaci folyamatokra, a pénzügyi egyensúly helyzetére, illetve a bizalom helyreállítása érdekében tett lépésekre egyaránt.

A Járványkezelési Versenyképességi Mutató eredményei

Az európai uniós országok járványkezelésének összehasonlíthatósága érdekében az MNB bevezette a Járványkezelési Versenyképességi Mutatót (Pandemic Treatment Index, PATRI-X), amely négy területet (egészség, reálgazdaság, pénzügyi egyensúly, bizalom) vizsgál összesen kilenc tényszerű mutató felhasználásával. Minden felhasznált mutató esetében a legjobban teljesítő uniós ország 100 pontot kap, míg a többi ország pontszáma attól függ, hogy hány szórásnyi távolságra helyezkedik el a legjobb értéktől (szórásonként 25 pont kerül levonásra a maximális 100 pontból). A Mutató eredményei [2020. júliusában](#) és [2020. októberében](#) kerültek publikálásra, míg a most bemutatásra kerülő eredmények a 2021. január 11-én elérhető legfrissebb információkat tükrözik. Mivel a válságkezelés hatásai még továbbra sem látszódnak teljeskörűen az elérhető tényadatokon, ezért a Járványkezelési Versenyképességi Mutató jelenlegi verziójában két mutató esetében piaci előrejelzések kerültek felhasználásra. A legutóbbi publikáció óta egy változás történt a felhasznált mutatók körében, ugyanis a hitelfizetési moratórium hossza helyett a hitelezési folyamatokat még jobban megragadó vállalati és lakossági hitelállomány éves növekedési üteme lett bevonva a vizsgálatba. A hitelmoratóriumhoz hasonlóan ez is jól tükrözi a gazdaságba vetett bizalmat, ám pontosabb nemzetközi összevetést tesz lehetővé.

1. ábra: A Járványkezelési Versenyképességi Mutató eredményei (2021. január)

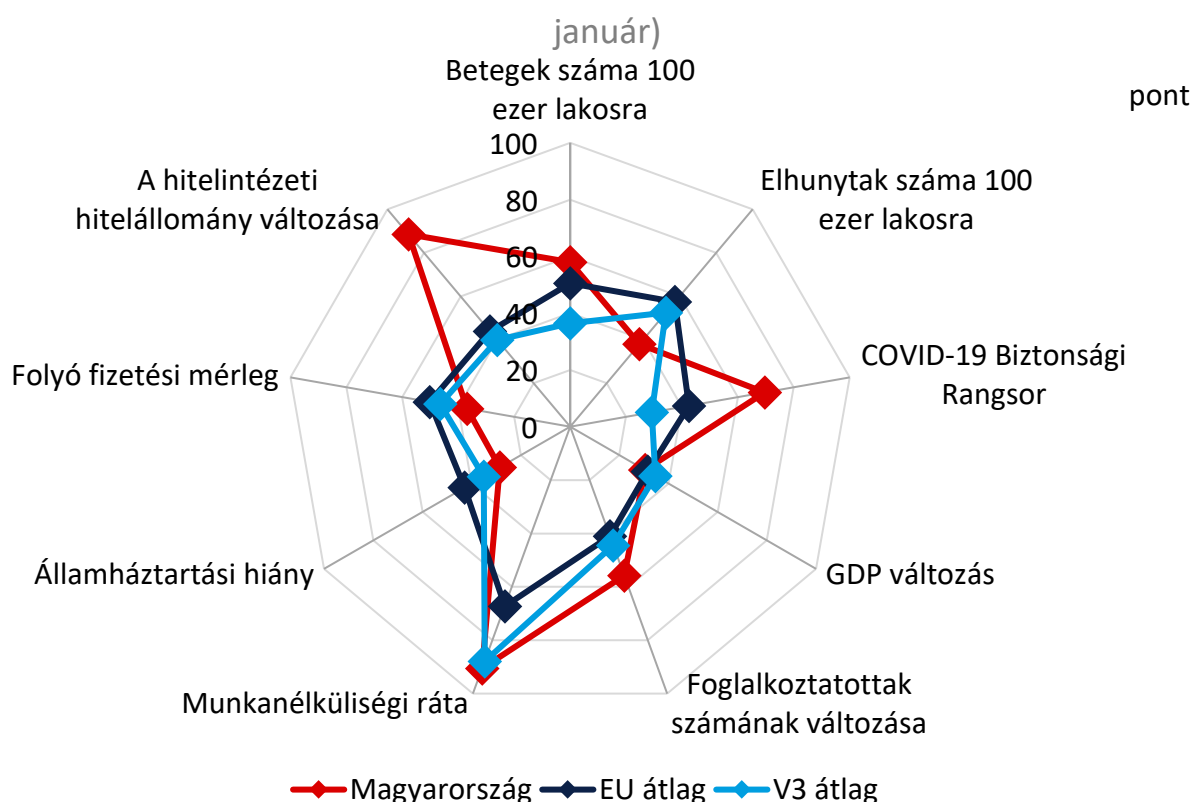

Megjegyzés: a Járványkezelési Versenyképességi Mutató a 2. ábrán bemutatott 9 mutatóból készített index. A mutatók standardizálásának és aggregálásának módszertana megegyezik az MNB Versenyképességi Index összeállításánál alkalmazott saját fejlesztésű módszertannal.

Forrás: MNB.

Az MNB Járványkezelési Versenyképességi Mutató januári eredményei alapján Magyarország a 9. helyen áll az európai uniós országok rangsorában (1. ábra). Hazánk 58 pontot ért el, ami 8 ponttal magasabb az uniós és 10 ponttal a többi visegrádi ország átlagánál. A legjobb eredményeket Németország, Dánia és Finnország érte el, míg a rangsor végére a déli tagországok (Spanyolország, Olaszország, Horvátország, Portugália) kerültek. A többi visegrádi ország és Ausztria egyaránt a középmezőnyben, Magyarország mögött szerepel a rangsorban. Magyarország a vizsgált mutatók többségében egyaránt megelőzi az uniós és a többi visegrádi ország átlagát, míg ezektől enyhe elmaradás a koronavírusban elhunytak számában és a pénzügyi egyensúlyi mutatók alakulásában azonosítható (2. ábra).

2. ábra: A járványkezelés versenyképességét mérő legfontosabb mutatók (2020. január)

Megjegyzés: a magasabb érték kedvezőbb helyzetet jelent.

Forrás: MNB.

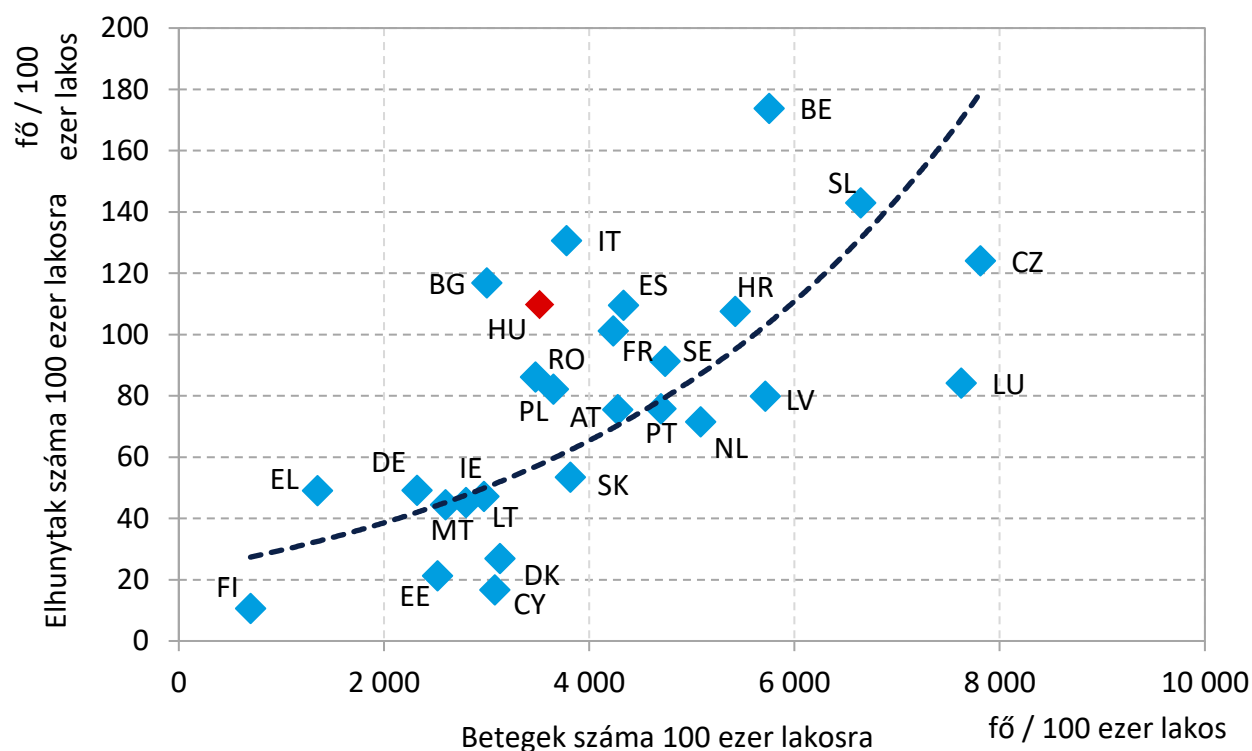
Magyarország sikeresen kezelte a pandémia első hullámát, a második hullám ugyanakkor más típusú kihívások elé állította hazánkat is. A Járványkezelési Versenyképességi Mutató először az első hullám lefutását követően, 2020. júliusában került kiszámításra. Az eredmények a hazai járványkezelés sikerét mutatták, hiszen a rangsorban hazánk végzett az első helyen az európai uniós országok között 73 pontos eredménnyel. 2020. októberében a második hullám elején hazánk 65 ponttal a 3. helyen állt. A pontszám csökkenésében a megbetegedések számának növekedése mellett szerepet játszott az államháztartási hiány növekedése, illetve a GDP vártnál nagyobb második negyedévi csökkenése. 2021. januárjában pontszámunk (58 pont) a 9. pozícióba helyezi Magyarországot az uniós rangsorban. A statisztikák szerint az idő előrehaladtával egyre nagyobbak a különbségek az egyes országok járványkezelésének sikerességében.

A járványkezelés értékelésének legfontosabb mutatói

A járványkezelés egészségügyi vetületét a 100 ezer lakosra eső COVID-19 megbetegedések és halálozások eddigi összesített számával érdemes mérni, amely

mutatók alapján Magyarország az európai középmezőnyben áll (3. ábra). Hazánkban százezer főre vetítve összesen 3.518-an betegedtek meg 2021. január 11-ig a járvány kezdete óta, ami alacsonyabb az uniós (4.039 fő) és a régiós (5.092) országok átlagánál, ugyanakkor több mint tízszeres emelkedés a 2020. októberi szinthez képest. A növekedés üteme azonban egyértelműen csökkent a bevezetett korlátozó intézkedések hatására: míg november és december között közel háromszoros volt az esetszámok emelkedése, addig december és január között 30 százalékos volt a hazai növekedés, ami alacsonyabb az uniós (43 százalék) és a régiós (47 százalék) növekedési ütemnél egyaránt. Az aktív, aktuálisan ellátandó esetek 100 ezer lakosra jutó száma szintén számottevően csökkent (1.855-ről 1.320-ra) decemberről januárra, és így immár megfelel az uniós átlagnak (1.331).

3. ábra: COVID-19 megbetegedések és halálozások száma 100 ezer lakosra vetítve az Európai Unióban (2021. január 11.)

Megjegyzés: a 2020. január 1-jei lakosságszámok felhasználásával.

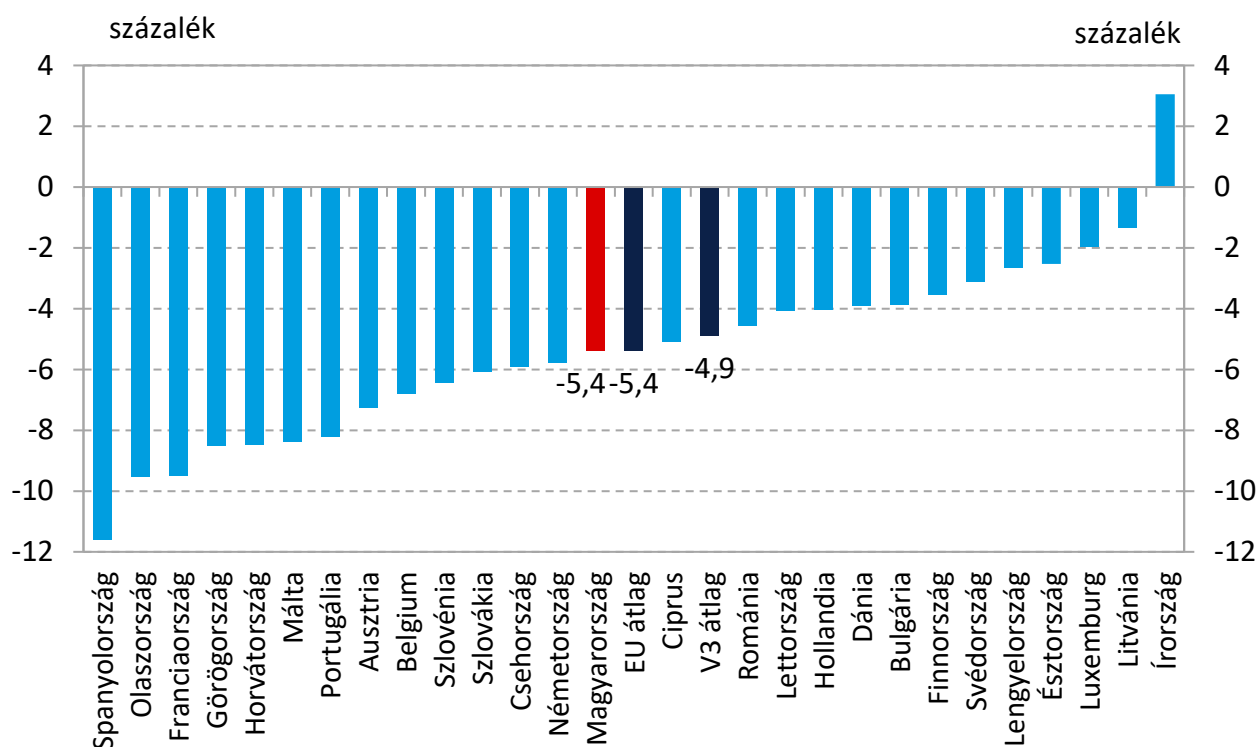
Forrás: Johns Hopkins Egyetem, Eurostat.

A koronavírusban elhunytak száma jelentősen megemelkedett hazánkban az elmúlt hónapokban. 2020. októberében 100 ezer lakosra 9 halálozás jutott, ami a középmezőnyt jelentette az Európai Unióban. Ez az arány 2021. január 11-re 110 főre emelkedett Magyarországon, ami az uniós átlagnál magasabb értéket jelentett. A halálozások számának alakulása ugyanakkor számottevő csúszással követi a

korlátozó intézkedések bevezetését, így a halálozás növekedési ütemének tartós csökkenése Magyarországon a következő hetekben várható.

A Deep Knowledge Group kutatóközpont összeállította az egyes országok biztonságát koronavírus-járvány szempontjából értékelő mutatórendszerét. A jelenleg elérhető legfrissebb, 2020. augusztusában kiadott „COVID-19 Regional Safety Assessment” című riport 250 ország vagy országrész egészségügyi és járványkezelési helyzetét vizsgálja 130 paraméter alapján. Magyarország ebben a komplex mutatóban az elérhető 1000 pontból 675 pontot ért el, ami a 6. legmagasabb pontszám az uniós országok között, világszinten pedig a 25. helyen zárt.

4. ábra: A GDP éves változása (2020 Q1-3)

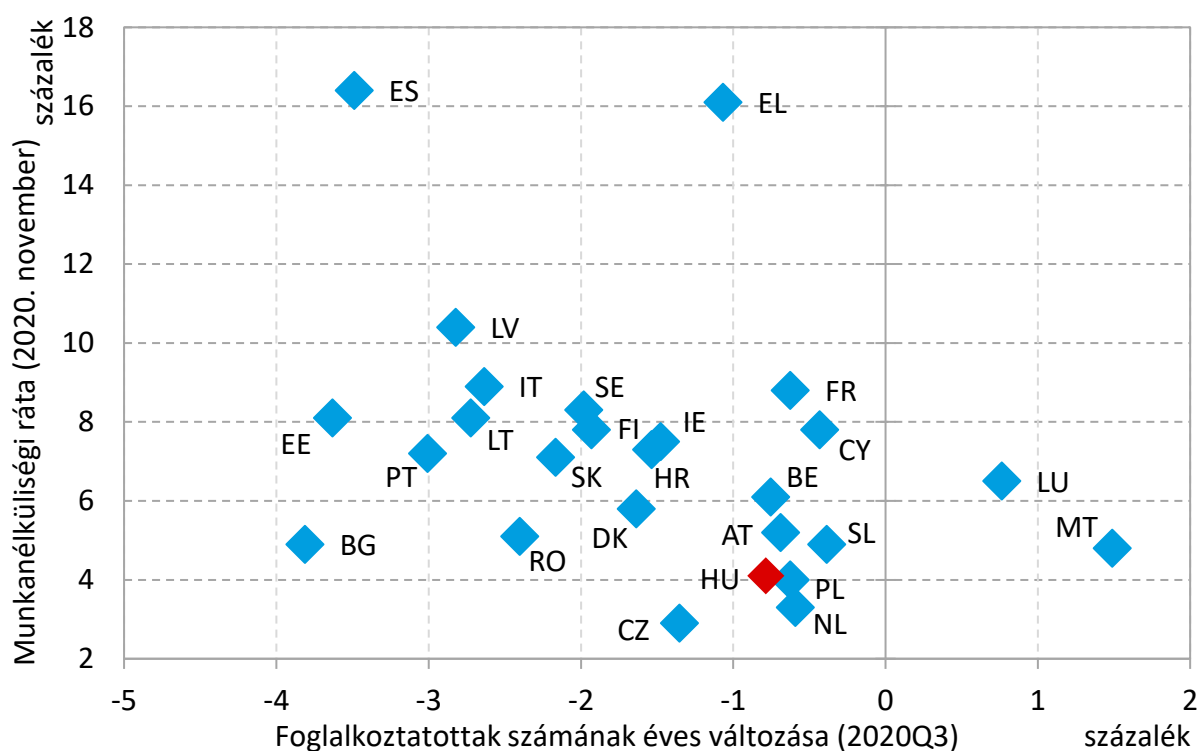
Megjegyzés: szezonálisan és naptárhatással igazított adatok, kivéve Szlovákia, ahol csak szezonálisan igazított adatok állnak rendelkezésre.

Forrás: Eurostat.

A koronavírus miatt bevezetett korlátozó intézkedések kedvezőtlen hatással voltak minden ország gazdasági teljesítményére. A járvány hatása már 2020. első negyedévében érezhető volt, azonban a válság kiterjedtségének mértéke igazán a második negyedéves adatokon volt tetten érhető. A harmadik negyedév elején elkezdődött az első hullámot követő visszarendeződés, azonban a második hullám kialakulása visszafogta a gazdasági visszapattnás mértékét. 2020. első három

negyedében összességében 5,4 százalékkal csökkent a magyar GDP az előző év azonos időszakához képest, ami megfelel az uniós országok átlagának, azonban 0,5 százalékponttal elmarad a többi visegrádi ország átlagától (4. ábra). Érdekes ugyanakkor továbbra is hangsúlyozni, hogy az erőteljes gazdasági összefonódások miatt az egyes – különösen az exportra termelő kelet-közép-európai – országok gazdasági teljesítménye jelentős mértékben függ a többi európai ország járványkezelésének sikerességétől is.

5. ábra: A foglalkoztatottak számának éves változása (2020Q3) és a munkanélküliségi ráta 2020. novemberi szintje

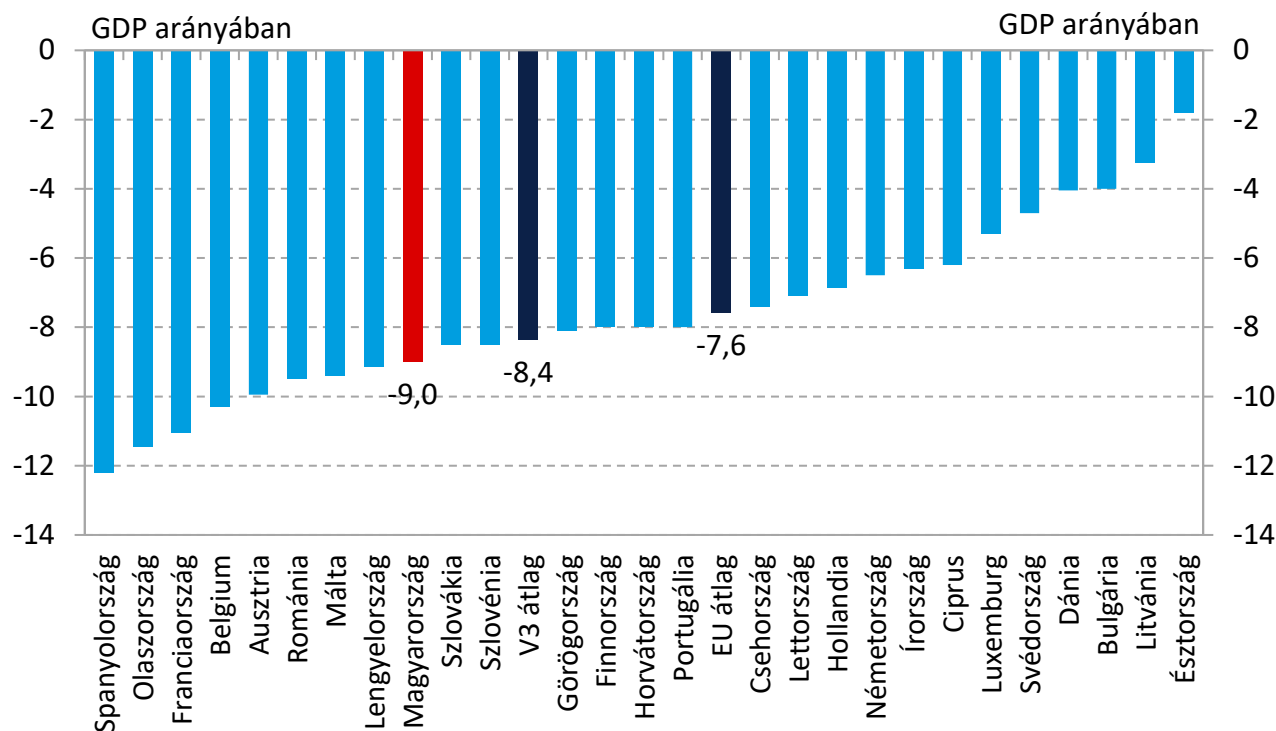
Megjegyzés: A foglalkoztatottak számáról módszertani váltás miatt nincs adat Németország esetében, így nem szerepel az ábrán. Az októberi német munkanélküliségi ráta 4,5 százalék. Az Eurostaton nem elérhető novemberi adat miatt a munkanélküliségi ráta magyar értékének forrása a KSH, Észtország esetében a 2020. októberi, Görögország esetében pedig a 2020. szeptemberi adat került felhasználásra.

Forrás: Eurostat, KSH.

A foglalkoztatottak száma Magyarországon kisebb mértékben eset vissza az uniós szintnél a válság hatására, míg a munkanélküliségi ráta hazai szintje a 4. legalacsonyabb a tagországok között (5. ábra). 2020. harmadik negyedében 0,8 százalékkal csökkent a foglalkoztatottak száma hazánkban az előző év azonos

időszakához képest, ami 1,5 százalékpontos javulást jelent az előző negyedévhez képest. A magyar csökkenés mértéke alacsonyabb a régiós (-1,4 százalék) és az uniós (-1,6 százalék) átlagnál, és jelenleg a 10. legkedvezőbb az Európai Unióban. Magyarország munkanélküliségi rátája 2020. novemberében 4,1 százalékra csökkent, ami a 4. legalacsonyabb az Európai Unióban Csehország, Hollandia és Lengyelország mögött.

6. ábra: Az államháztartási hiány várható alakulása 2020-ban

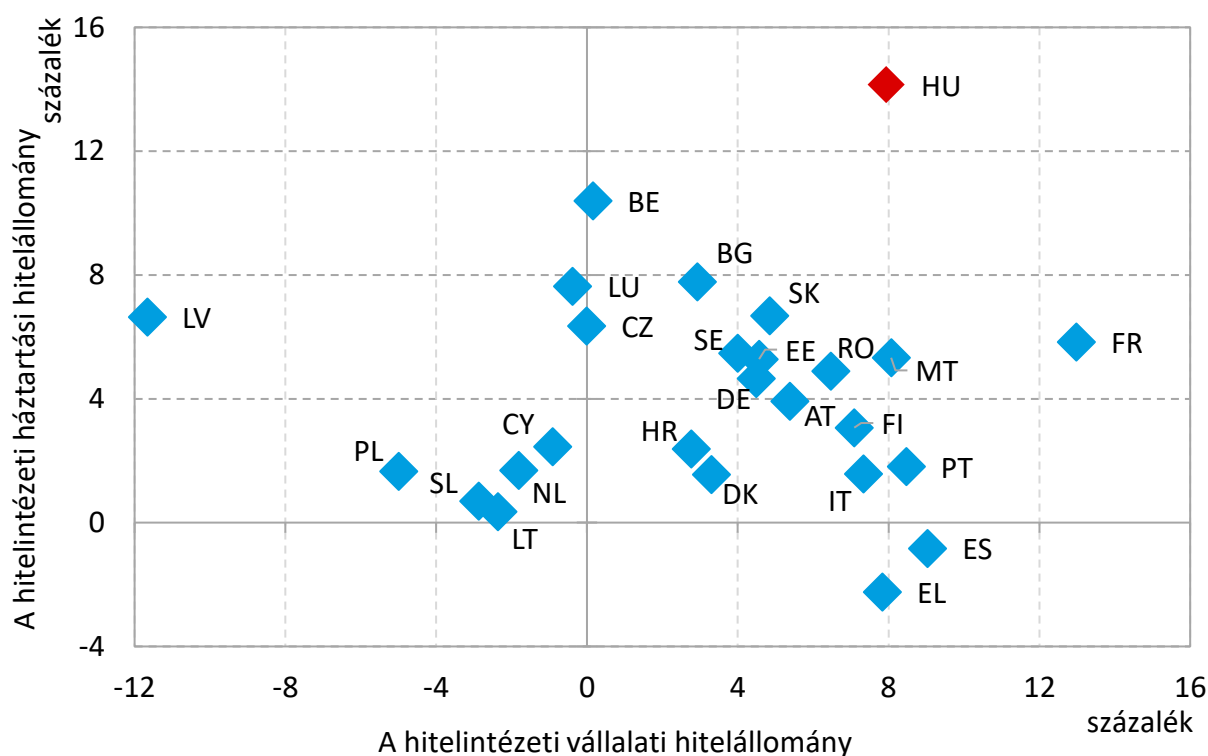
Megjegyzés: A Bloomberg által megkérdezett piaci elemzők előrejelzéseinek mediánja 2021. január 11-én; Magyarország esetén a Pénzügyminisztérium aktuális 9 százalékos várakozása; Málta esetében az Európai Bizottság őszi előrejelzése.

Forrás: Bloomberg, Pénzügyminisztérium, Európai Bizottság.

A járványhelyzet számos csatornán keresztül gyakorolt hatást az egyes országok pénzügyi egyensúlyi mutatóira. A megnövekedett egészségügyi kiadások, a gazdaságélénkítő csomagok kiterjedtsége, illetve a gazdasági teljesítmény szektoronként eltérő mértékű visszaesése egyaránt jelentősen befolyásolta az államháztartási hiány és a folyó fizetési mérleg alakulását. A 2021. januárjában elérhető piaci elemzői várakozások szerint Magyarország államháztartási hiánya 8,1 százalék lehet idén, azonban a számításainkban a Pénzügyminisztérium által várt 9 százalékos hiányt vettük figyelembe (6. ábra). Az államháztartási hiány várható jelentős növekedése általános jelenség: a Bloomberg által megkérdezett piaci

elemzők vélekedéseinek mediánja szerint az Európai Unió országainak államháztartási hiánya átlagosan 7,6 százalékos szinten várható 2020-ban, miközben egyes országok esetében ez a mutató akár a 12 százalék körül is alakulhat. A járvány miatt bekövetkező gazdasági átrendeződés jelentős mértékben átalakította az egyes országok fizetési mérlegét is. A 2021. januárban elérhető piaci elemzői várakozások szerint a magyar folyó fizetési mérleg hiánya 0,9 százalék lehetett 2020-ban, ami elmarad a többi visegrádi ország 0,6 százalékos többletétől.

7. ábra: A hitelintézeti vállalati és háztartási hitelállomány éves növekedési üteme (2020. november)

Megjegyzés: Tranzakciós alapon, azaz csak a hitelfolyósítások és a törlesztések hatását figyelembe véve. Forrás: Európai Központi Bank

A 2021. januári kalkulációban a hitelfizetési moratórium időtartama helyett a hitelintézeti vállalati és lakossági hitelállomány éves növekedési ütemét vizsgáltuk a könnyebb nemzetközi összehasonlíthatóság érdekében. A korábban vizsgált hitelmoratórium hosszához hasonlóan ez is jól tükrözi a gazdaságba vetett bizalmat, ugyanakkor jobban számszerűsíti a gazdasági folyamatokat. A számítás során azonos súllyal vettük figyelembe a lakossági és a vállalati hitelállomány éves bővülését. A két terület eredményeiből képzett együttes mutatóban hazánk az első helyen áll az uniós országok között. A lakossági hitelállomány 14,1 százalékkal bővült a 2020

novemberét megelőző egy évben, ami a legnagyobb emelkedés volt az uniós országok között, míg a vállalati hitelállomány bővülése (7,9 százalék) az 5. legnagyobb volt hazánkban (7. ábra). A hitelállomány bővülése tranzakciós alapon kerül elszámolásra, a mutató így csak a hitelfolyósítások és a törlesztések hatását veszi figyelembe. Ebben a mutatóban így a fizetési moratórium hossza mellett a moratórium kiterjedtsége is megjelenik.

Összefoglalóan elmondható, hogy a Járványkezelési Versenyképességi Mutató alapján hazánk eddigi teljesítménye továbbra is átlagon felüli, azonban az esetszámok és a halálozások számának emelkedése rontott korábbi pozíciónkon. Ennek hatását részben ellensúlyozni tudják a kedvező munkaerőpiaci és hitelezési folyamatok, ugyanakkor a pénzügyi egyensúlyi mutatók uniós átlagtól való elmaradása szintén csökkenti a pontszámunkat. A következő időszak legfontosabb kihívása a lakosság minél nagyobb részének beoltása lesz a koronavírus elleni vakcinákkal, hiszen hosszú távon ez jelenti a megoldást a járvány visszaszorítására, valamint a mindennapi élet és a gazdaság helyreállítására.

„Szerkesztett formában megjelent a Pénzcentrum.hu oldalon 2021. február 11-én.”